

Keyes, Ken jn.: *The Hundredth Monkey* (A századik majom) 1983, 176 l.

A könyv megírásának előzményeiről így vall a szerző: Két esemény jött össze ezen a nyáron. Egymást kiegészítve ébresztették fel a felelősségemet, és ihletet adtak, hogy kifejezésre juttassam a nukleáris háború veszélye miatti aggodalmaimat. Először, „Az utolsó járvány” címet viselő — 1980 novemberében tartott — tudományos szimpoziont láttam mágneses képszalagon; a résztvevő tudósok a nukleáris fegyverek káros hatását igazolták. A második, „A századik majom jelenség”, amit egy beszélgetés rendjén tanultam. Ez a jelenség megmutatja, hogy amennyiben eléggé tudatában vagyunk valaminek, az hamar ismertté válik. Egyben igazolta munkám alapelvébe vetett intuitív bizalmamat is, hogy a bennünk levő szeretet és megbecsülés — a mieink és más teremtmények iránt — erőterként kiterjed és növekvő hatalom lesz belőle. Ez a gyökeresen új felfogás reményeget adott nekem a nukleáris pusztulás „utolsó ítéletének” elensúlyozására.

Keyes szerint, fajunk jövőjének egyetlen reménye ebben a „jelenségben” rejlik.

Miben áll „a századik majom jelenség”? A Japánban vadon élő — *Macaca fuscata* — majmokat több mint harminc éven át figyelték a tudósok. 1952-ben Koshima szigetén, homokba rejtett burgonyával látták el őket. A majmoknak izlett az édes burgonya, de a piszkot kellemetlennek találták. A megoldást egy 18 hónapos — Imo nevű — nőstény találta meg: egy közeli folyóban megmosta a burgonyát. Ezt a „fogást” anyjától tanulta; játszótársa és annak testvérei szintén megtanulták. A különféle majmok — a tudósok szeme láttára — fokozatosan sajátították el ezt a „kulturális eljárást”; 1952 és 1958 között az összes fiatal majmok megtanulták, hogy a burgonya sokkal ízletesebb — megmosva. E „társadalmi tökéletesedésnek” azonban csak azok a felnőtt majmok lettek részesei, amelyek utánozták gyermekeiket; a többi idős majom továbbra is mosatlanul fogyasztotta a burgonyát. Ekkor valami meglepő dolog történt. 1958 őszén már egy bizonyos számú Koshima-i majom mosta a burgonyát. Tétélezzük föl, hogy egyik reggel már 99 majom ismert a műveletet. Tegyük egy további feltevést: a következő reggel a századik majom is megtanulta megmosni a burgonyát. „Megtörtént!” Ugyanazon estére a törzs majdnem mindenik tagja megmosta a burgonyát mielőtt elfogyasztotta volna. A századik majom által hozzáadott energia, valahogy „ideológiai áttörést” hozott létre!

Nagyon meglepő volt a tudósok azon észlelése, hogy a burgonyamosás szokása spontán módon áttért az óceánon, s a többi szigetek majom-kolóniái és a szárazföldi majomcsapatok is elsajátították. Ilyenformán, — írja Keyes —, amikor egy bizonyos „kritikus szám” már elért egy új felismerést, lehetőség van ennek az új felismerésnek elmétől-elméig történő átadására. Ámbár a kritikus szám változó lehet, „a 100. majom jelenség” lényege éppen az, hogy — midőn egy meghatározott számú ember már ismer egy új utat — ha csak egyvel is több személy hangolódik rá erre az új felismerésre, akkor ennek erőtere annyira felerősödik, hogy az új ismeret majdnem mindenkihez eljut. Szerzőnk, e ponton, dr. J. B. Rhine-nak a Duke Egyetemen bemutatott kísérleteire hivatkozik, amelyek ismételtlen is igazolták, hogy „személyek képesek egyéni információkat közölni egymással, még ha különböző helyeken tartózkodnak is”.

Könnyen található, — vonja le a következtetést Keyes —, hogy ha ezeknek az „érzékfölötti kommunikációknak” az ereje ténylegesen hathatós szintre erősíthető föl, midőn a századik személy tudatossága is hozzáadódik, akkor a világ nukleáris háborútól való megmentéséhez a mi tudatosságunkra is szükség van. Szolgáltatunk kell tehát a „tudati energiát”, hogy létrehozassuk az atomháborútól mentes világot. Tulajdonképpen erre az alapötletre épül az egész könyv.

A szerző változatos, sok szempontra kiterjedő, gazdag anyagot gyűjtött össze. Sűrítve adja mindazon tudnivalókat, melyeket a nukleáris fegyverkezés életünk-

re kiható veszélyeiről és az esetleges atomháború végzetes következményeiről a ma átlagemberének is ismernie kell ahhoz, hogy „hatalma legyen megváltoztatni mind önmagát, mind a világot.“ Mindezt könnyed ötletességgel és mindvégig közérthető stílusban tárja az olvasó elé. Ezt a hatást erősíti a szöveggörnyezetbe ágyazott, s a könyv szinte minden lapján megtalálható kis kép is, melyen egy feliratos táblát tartó emberszabású majom látható. A feliratos táblácska szövege minden esetben így kezdődik: „A NUKLEÁRIS HÁBORÚ ROSSZ...“ Majd — mindig a közvetlen szöveggörnyezet mondanivalójának a lényegét kiemelve — eként egészítődik ki a figyelmeztetés: „...a mi életünknek; a családnak; a gyermekeknek; a jövő nemzedékének; minden korosztálynak; a 21. századnak; a győzteseknek; a túlélőknek“. Végül, e figyelmeztető képsorozat utolsó „élő transzparensén“ ez olvasható: „A NUKLEÁRIS HÁBORÚ NEM JÓ — SEMMIRE!“

Keyes szándéka félreérthetetlen: figyelmeztetni, — a reánk leselkedő veszélyt tudatosítva —, amíg nem késő! A könyv mottójaként választott mondat is ezt sugallja: „A nukleáris háborúra nincs orvosság, csak a megelőzés!“ A figyelmeztetés háttérében az a meggyőződés szilárdult felismerés munkál, melyet az atomkor talán legnagyobb elméjétől idéz a szerző: „Az atom hasadása mindent meg fog változtatni — mondta Einstein —, gondolkodásunk módját kivéve. Így sodródunk mi egy példátlan katasztrófa felé.“ Midőn földünk lakossága percenként egymillió dollárt költ fegyverkezésre, — holott ekkora összegből könnyen meg lehetne oldani a világ éhínsége és környezetvédelem problémáit —, könnyű belátni, hogy tulajdonképpen: „Nem a bomba a valódi probléma. Az egész csak a mi magatartásunk következménye!“ Ebből a felismerésből egyetlen következtetés vonható le, — állapítja meg Keyes —, mégpedig az, hogy „a bolygónk létét veszélyeztető nukleáris kérdés egyedül az emberek nevelésével oldható meg“ (76. l.), mert „minden emberi értelem által szült problémát csakis az emberi értelem oldhat meg.“ (100. l.)

Keyes alapvetően optimista. Hisz a józan érvelés és felvilágosítás, a ráhatás és meggyőzés, egyszóval a nevelés eszközeivel végzett haladéktalan tudatformálás sikerében. Hísz, hogy van erőnk és hatalmunk megváltoztatni mind önmagunkat, mind a világot, hogy — megmaradjunk. Ez — kétségtelenül a remény hangja. Az igazán optimista ember azonban nemcsak reményt ad, de irányt is mutat. Így tesz szerzőnk is midőn feltárja ellentétünk gyökerét. Elérkezett az idő, hogy elkezdjük megérteni és megvalósítani: több a hasonlóságunk, mint ami elválaszt. Ha meg akarjuk érni a következő századot, nem folytathatjuk „a halál vírusainak“ terjesztését (102. l.). Nem élhetünk egymástól elzártan, külön; mindenhol kapcsolataink vannak. Ezért tudatosítanunk kell: „Te, lényeged szerint és szándékaidban, alapjában véve jó vagy, — akárcsak én.“ (121. l.) Meg kell értenünk, hogy az emberi túlélés kulcsa az együttműködés és a szeretet. „Egyedül a szeretet képes oly módon egyesíteni az embereket, — írja Teilhard de Chardin —, hogy összefogja, kiteljesítse és tökéletesíti tegye őket.“ (110. l.) Kierkegaard pedig így ír: „Szeretni az embert, még mindig az egyetlen dolog, amiért érdemes élni. E szeretet nélkül, valóban nem élhetünk!“ (130. l.)

A keresztény olvasó örömmel észrevételezi, hogy hitéletének olyan értékei, mint a bizalom, testvériség, együttműködés, remény és szeretet, — egy modern, mai szerző meggyőződése szerint is —, sorsdöntő fontossággal bírnak az emberiség jelene és jövője szempontjából. Nekünk, a jézusi kereszténység tudat- és világformáló hatalmában hívő unitáriusoknak, különösen jóleső érzés erről értesülnünk. Hasonlóképpen meglegedésünkre szolgál az a Keyes által is megerősített tény, hogy az amerikai unitárius univerzalista egyház — haladó hagyományaihoz hiven —, szintén tevékeny részt vállal a leszerelés és béke megvalósítása érdekében szervezett tömegmozgalmakban (90. l.). Így tehát, ez a világnézeti különbség nélkül, bárki által haszonnal forgatható kis könyv számunkra küldetést is jelöl: „Életed kockára van téve. Ez a könyv megmondja, mit tehetsz vele — érte!“

KOVÁCS ISTVÁN

INTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ CLUJ
Municipiul Cluj-Napoca, Cd. nr. 1985/3021

SEMĂNĂTORUL CREȘTIN   CHRISTIAN SOWER

Revista
Bisericii Unitariene
din R. S. România

Journal of the
Unitarian Church
in R. S. România

XC • CLUJ-NAPOCA • 1984/4

CUPRINSUL • CONTENTS

30 Decembrie • December 30 185

STUDII • STUDIES

Dr. Lajos Kovács: Bilanțul unui an de slujire în spiritul iubirii evangheliei. Raport episcopal privind perioada 1 decembrie 1983—15 noiembrie 1984 • The Bishop's Raport for the Period between December 1, 1983 and November 15, 1984	187
Imre Gellérd: Scopul prediciei • The Aim of the Sermon	199
Dr. Géza Kathona: A treia presupusă polemică religioasă din februarie 1571 și doctrina patrotheos • The Alleged Third Religious Debate of February 1571 and the Patrotheos Doctrine	207
Gustav Gündisch: Contribuția privind șederea lui Iacobus Palaeologus în Transilvania • Data to the Stay in Transilvania of Iacobus Palaeologus	213
Gyula Péterffy: Fundația lui Orbán Balázs • The Orbán Balázs Foundation	219
Domokos Simén: Contribuții la istoria parohiei Adămuș • Data to the History of the Congregation of Adămuș	222

LUCRĂRI OMILETICE • SERMONS

Dr. Lajos Kovács: Actualitatea propovăduirii evangheliei • The Constant Actuality of Preaching the Gospel	225
Endre Fazakas: Toate ale voastre cu dragoste să se facă • Let all You Do Be Done in Love	227
Attila Csongvai: A fi demn de memoria lui Iisus • To Be Worthy of Jesus' Memory	229
Ferenc Bálint: Cu lumina sufletului • With the Light of the Spirit	231
Aron Török: Iubirea clădește • Love Builds	233
Sándor Keresztes: Cultivarea multilaterală de valori • The Fruit of the Spirit	235
Endre Nagy: Aveți încredere • Be Hopeful	236
Ferenc Szász: Cel care pune mâna pe plug • No Man, Having Put his Hand to the Plough	238
Amintiți-vă • Let us Remember	240
Nu vă rușinați niciodată • We Should Never Be Ashamed	242

VIATA BISERICIASCA ȘI ȘTIRI • CHURCH LIFE — NEWS 245

RECENZII • BOOK REVIEWS 250

Colectivul de redacție • Editors

Pre-edintele și redactor responsabil: Dr. Lajos Kovács episcop, membrii: dr. János Erdő (redactor responsabil adjunct), dr. Árpád Szabó, Dezső Szabó (redactori), György András și Lőrinc Mikó.

Redacție • Editorial Office

3400 Cluj-Napoca, Bdul Lenin nr. 9, R. S. România, Tel. 15271

